GEORGE ORWELL

1984

roman

İngilizceden Çeviren: E. Burcu KOCA BİLGİLİ

BİLGİ YAYINEVİ

ÇEVİRMEN ÖNSÖZÜ

Bazı kitaplar vardır; okuyucuyu içine çeker ve ruhun barikatları sarsılır. Satır araları tekrar tekrar okunurken hayat sorgulanır. Duymak istemeyeceğiniz hakikatler, tokat gibi çarpar yüzünüze. Bu uyanışla birlikte ruhun isyanı da başlar.

Dünya edebiyatının en cesur kalemlerinden George Orwell, toplumların kabuk bağlamış yaralarını, gerçeğin paslı neşterleriyle deşiyor.

Orwell'in kurguladığı bu dünya, otoriter bir mekanizmayla yönetiliyor. Yukarıdakiler, kişisel çıkarları doğrultusunda topluma karşı üç maymunu oynuyorlar. Sistem içerisindeki ekonomi, siyaset, dil, din, eğitim biçimi ve teknoloji gibi pek çok temel yapı yöneticiler tarafından kasıtlı olarak değiştiriliyor. Gerçekler yalana, yalanlar gerçeğe dönüştürülüyor. Bu sahte düzende sindirilmiş ve susturulmuş olarak yaşamaya çalışanları bekleyen yarınlar ise meçhul ve karanlık. *1984* tam da bu noktada devreye giriyor; uyutulmuş kalabalıkları uyandırabilmek için atılan sessiz çığlıkları satır aralarında bulacaksınız.

3. Dünya Savaşı sona ermiş, dünya üzerinde üç büyük devlet kalmıştır. Doğuasya, Avrasya ve Okyanusya. Hikâyenin geçtiği Okyanusya'da Hakikat Bakanlığı'nda çalışan Winston Smith'in, otoriter bir sistem kurmuş olan baskıcı Büyük Birader (Big Brother) yönetimine karşı ve en önemlisi de kendisi-

ne karşı sancılı bir varoluş mücadelesine tanıklık edeceksiniz. Büyük Birader, muazzam bir güç zehirlenmesi yaşayan diktatör bir figürdür. Manipülasyonlar ve tehditlerle halk kontrol altına alınmıştır. "İki artı iki beştir!" deniliyorsa bu doğrudur; siz "dörttür" diyemezsiniz, hatta düşünemezsiniz bile. Sisteme karşı geldiğinizde pusuda bekleyen "Düşünce Polisi" tarafından derhal tutuklanırsınız.

Bu tuhaf dünyada yaşananlar, yaşanmayanlar ve yaşanamayanlar; Parti'nin Büyük Birader'in gölgesine sığınarak yaptığı türlü oyunlar, halktan gizlenen ve hafıza deliklerine atılıp yakılarak küle dönüştürülen dünlerin ve gerçeklerin nasıl çarpıtıldığı, aniden buharlaştırılarak *yokkişi* kılınan insanlar, yaratılan sahte savaşlar ve sözde kahramanlık masalları, akıl almaz komplolar, kısacası Okyanusya'da kurulmuş olan o muazzam yalan dünyayı ziyaret etmek üzeresiniz.

George Orwell, asıl adıyla Eric Arthur Blair; 1903-1950 yılları arasında yaşamış, İngiliz edebiyatının önde gelen romancılarındandır. Ayrıca gazetecilik, deneme yazarlığı ve eleştirmenlik de yapmıştır. Orwell, *1984* romanının asıl adını "The Last Man in Europe" (Avrupa'daki Son Adam) olarak tasarlamıştır. Ancak o yılların stratejik sebeplerinden dolayı romanın kaleme alındığı yıl olan 1948 tersine çevrilmiş ve eser "1984" adı ile piyasaya çıkmıştır. Roman 1949 yılında yayımlanmış ve yaklaşık yedi ay sonrasında da Orwell uzun zamandır mücadele ettiği tüberküloza yenik düşerek hayata veda etmiştir. Ardında bıraktığı kelimeler öylesine gerçek ve sağlamdır ki zamanı ve kilometreleri aşarak yankılanmaya devam etmektedir.

Her kitap bir keşif yolculuğuna çıkmak gibidir. Yeni dünyalar, yeni hayatlar, yeni hikâyeler, yeni insanlar… Ve yolculuğun sonunda yeni bir "SEN"… Yaşam maratonunda her birimizin kendimizle baş başa kalacağımız ufak molalara ihtiyacı vardır.

Teleekranları kapatın, dünyevi görüntülerden ve gürültülerden bir süreliğine uzaklaşın. Birazdan zihninizin en karanlık dehlizlerine gireceksiniz.

"Tarih tekerrürden ibarettir" sözünün ağırlığını yolculuk boyunca defalarca hissettiren *1984*'ün çeviri sürecinde manevi destekleriyle beni motive eden sevgili kızıma, aileme, dostlarıma ve Orwell'in sessiz çığlığının Türkçede yankılanmasına vesile olan Bilgi Yayınevi'ne sonsuz teşekkürler. İyi ki...

Hakikatle yüzleşmeye hazır mısınız?..

E. Burcu Koca Bilgili

Birinci Kısım

Birinci Bölüm

Pırıl pırıl, soğuk bir nisan günüydü ve saatler on üçü vuruyordu. Winston Smith, şiddetli rüzgârdan korunmak için çenesini göğsüne dayayarak Zafer Konutları'nın cam kapılarından hızla içeri süzüldü fakat kumlu bir toz girdabının kendisiyle birlikte içeri girmesini önleyecek kadar hızlı değildi.

Koridor haşlanmış lahana ve eskimiş paspas kokuyordu. Koridorun sonunda, iç mekânda sergilenemeyecek kadar büyük, renkli bir poster duvara asılmıştı. Posterde bir metreden daha geniş, kocaman bir yüz vardı: Kırk beş yaşlarında, kalın siyah bıyıklı, sert ve yakışıklı yüz hatlarına sahip bir adamın yüzü. Winston merdivenlere yöneldi. Asansöre binmeyi denemenin bir faydası yoktu. En iyi zamanlarda bile nadiren çalışıyordu ve bugünlerde gündüz saatlerinde elektrik kesiliyordu. Nefret Haftası'na hazırlık olarak yapılan tasarruf önlemlerinin bir parçasıydı bu. Daire yedinci kattaydı; otuz dokuz yaşında olan ve sağ ayak bileğinin üstünde bir varis yarası bulunan Winston, yolda birkaç kez dinlenerek yavaş yavaş ilerliyordu. Her katta, asansör boşluğunun karşısında, duvardaki posterden devasa bir yüz bakıyordu. Hareket ettiğinizde gözlerin sizi takip edeceği şekilde tasarlanmış resimlerden biriydi bu. Altında ise BÜYÜK BİRADER SENİ İZLİYOR yazıyordu.

Dairenin içinde ince bir ses, pik demir üretimiyle ilgili rakamlardan oluşan bir liste okuyordu. Ses, sağ taraftaki duvarın

bir bölümünü kaplayan, mat bir aynaya benzeyen dikdörtgen metal levhadan geliyordu. Winston bir düğmeyi çevirdi ve ses biraz kısıldı, ancak kelimeler hâlâ seçilebiliyordu. Aygıtın (buna teleekran deniliyordu) ışığı kısılabiliyordu ama onu tamamen kapatmanın bir yolu yoktu. Winston pencereye doğru ilerledi. Ufak tefek, çelimsiz biriydi, vücudunun zayıflığı, Parti'nin üniforması olan mavi tulumla âdeta daha da belirginleşmişti. Saçları çok açık renkliydi, yüzü tabiatıyla kanlı canlıydı, cildi kalitesiz sabun, körelmiş jilet bıçakları ve henüz sona eren kışın soğuğuyla pürüzlüydü.

Dışarıda, kapalı pencere camından bile olsa, dünya soğuk görünüyordu. Sokağın aşağısında küçük rüzgâr girdapları tozu ve yırtık kâğıtları sarmallar halinde döndürüyordu. Güneş ışıldayıp gökyüzü parlak bir mavi olsa da her yere yapıştırılmış posterler dışında hiçbir şeyde renk yok gibiydi. Siyah bıyıklı surat her köşeden bakıyordu. Hemen karşıdaki evin ön cephesinde de bir tane vardı. BÜYÜK BİRADER SENİ İZLİYOR yazıyordu başlıkta, kapkara gözler Winston'ın gözlerine derin derin bakıyordu. Caddenin aşağısında, köşesi yırtılmış bir başka poster rüzgârda gelişigüzel dalgalanarak tek bir sözcüğü, INGSOS'u bir örtüyor bir açıyordu. Uzaklarda bir helikopter çatıların arasından süzülerek alçaldı, bir anlığına mavi bir sinek gibi havada asılı kaldı ve eğimli bir uçuşla tekrar hızla uzaklaştı. Bu, insanların pencerelerini gözetleyen polis devriyesiydi. Ancak devriyelerin bir önemi yoktu. Yalnızca Düşünce Polisi önemliydi.

Winston'ın arkasındaki teleekrandan gelen ses, hâlâ pik demir ve Dokuzuncu Üç Yıllık Plan hedeflerinin aşılması hakkında bir şeyler zırvalayıp duruyordu. Teleekran hem alıcı hem de verici işlevi görüyordu. Winston'ın çıkardığı, çok alçak bir fısıltı düzeyini aşan her ses, teleekran tarafından algılanıyordu; dahası metal levhanın kontrol ettiği görüş alanı içinde kaldı-

ğı sürece, duyulduğu gibi görülebiliyordu da. Elbette herhangi bir anda izlenip izlenmediğinizi bilmenin hiçbir yolu yoktu. Düşünce Polisi'nin herhangi bir hattı ne sıklıkla ya da hangi sistemle dinlediği bir tahmin işiydi. Hatta herkesi her zaman izledikleri bile düşünülebilirdi. Ama ne olursa olsun, istedikleri zaman hattınıza bağlanabilirlerdi. Çıkardığınız her sesin duyulduğu ve karanlıktakiler dışındaki her hareketinizin iyice incelendiği varsayımıyla, içgüdüye dönüşen bir alışkanlıkla yaşamak zorundaydınız, yaşıyordunuz.

Winston sırtını teleekrana dönmüştü. Bu daha güvenliydi, ama çok iyi bildiği gibi, bir sırt bile insanı ele verebilirdi. Bir kilometre ötede, çalıştığı yer olan Hakikat Bakanlığı, kirli manzaranın üzerinde devasa ve bembeyaz yükseliyordu. Burası, diye düşündü belli belirsiz bir hoşnutsuzlukla, burası Londra'ydı, Okyanusya eyaletlerinin en kalabalık üçüncü eyaleti olan Havaşeridi Bir'in başkenti. Londra'nın her zaman böyle olup olmadığını ona söyleyebilecek bir çocukluk anısı bulmaya çalıştı. On dokuzuncu yüzyıldan kalma, çürümeye yüz tutmuş, yanları kereste yığınlarıyla desteklenmiş, pencereleri mukavvayla, çatıları oluklu demirle yamalanmış, eğri büğrü bahçe duvarları her yöne doğru sarkan evler hep burada mıydı? Ya alçı tozlarının havada uçuştuğu ve moloz yığınlarının üzerinde söğüt otlarının bittiği bombalanmış alanlar; bombaların daha geniş bir alanı tahrip ettiği ve orada tavuk kümesi gibi ahşap yapılardan oluşan sefil kolonilerin ortaya çıktığı yerler? Ama faydası yoktu, hatırlayamıyordu. Çocukluğundan geriye, arka planı olmayan ve çoğunlukla kavrayamadığı bir dizi parlak ışıklı tablodan başka bir şey kalmamıştı.